

Music and Lithographies from the 19th and 20th Centuries

Muzici și litografii din secolele XIX-XX

Edited by Karina Șabac

A tribute to the 100th anniversary of King Ferdinand I's
and Queen Marie's coronation in Alba Iulia

Album omagial dedicat sărbătoririi celor 100 de ani
de la încoronarea la Alba Iulia a Regelui Ferdinand I și a Reginei Maria

Maria-Camelia Ene
Mădălin Ghigeanu

Narcis Dorin Ion
Karina Şabac

Gert Hecher

Music and Lithographies from the 19th and 20th Centuries

Muzici și litografii din secolele XIX-XX

edited by Karina Şabac

Rare Scores and Works
for Piano Dedicated to the Romanian Royal Family
Partituri rare cu piese pentru pian dedicate Familiei regale a României

World Premiere Recordings on a 1870 Streicher piano in Vienna
and on a 2018 Steinway Spirio in Bucharest
CD cu înregistrări în primă audiție
pe pian Streicher 1870 la Viena și pe Steinway Spirio 2018 la București

A Tribute to the 100th Anniversary of King Ferdinand I's
and Queen Marie's Coronation in Alba Iulia

Album omagial dedicat sărbătoririi celor 100 de ani
de la încoronarea la Alba Iulia a Regelui Ferdinand I și a Reginei Maria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Musics and lithographies from the 19th and 20th centuries: rare scores and works for piano dedicated to the Romanian Royal Family: world premiere recordings on a 1870 Streicher piano in Vienna and on a 2018 Steinway Spirio in Bucharest: a tribute to the 100th anniversary of King Ferdinand's and Queen Marie's Coronation in Alba Iulia = Muzici și litografii din secolele XIX-XX: partituri rare cu piese pentru pian dedicate Casei Regale a României: CD cu înregistrări în primă audiție pe pian Streicher 1870 la Viena și pe Steinway Spirio 2018 la București: album omagial dedicat sărbătorii celor 100 de ani de la încoronarea la Alba Iulia a Regelui Ferdinand și a Reginei Maria / dr. Maria-Camelia Ene, dr. Narcis Dorin Ion, Mădălin Ghigeanu, ... ;

ed.: Karina Șabac. - București: Editura Universității Naționale de Muzică
București, 2022

ISMN 979-0-707661-38-3

ISBN 978-606-659-138-6

I. Ene, Maria-Camelia

II. Ion, Narcis Dorin

III. Ghigeanu, Mădălin

IV. Șabac, Karina (ed.)

78

ADMINISTRAȚIA FONDULUI CULTURAL NAȚIONAL

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE MUZICĂ BUCUREȘTI - Centrul de Studii asupra Muzicilor de Secol 19

Aria tematică: ARTELE SPECTACOLULUI, MUZICA

Titlul proiectului: Muzici și litografii din secolele XIX-XX | Partituri de colecție dedicate Familiei regale a României

Perioada de desfășurare a proiectului: **10 iulie 2022 - 15 noiembrie 2022**

Parteneri: arh. Mădălin Ghigeanu, Muzeul Municipiului București, Asociația pentru Patrimoniul Regal Peleş, Muzeul Național Peleş, Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București

Editor album și înregistrare pian solo pentru CD: Karina Șabac

Autori: Dr. Maria-Camelia Ene, Dr. Narcis Dorin Ion, Karina Șabac, Mădălin Ghigeanu, Gert Hecher

Traducerea română-engleză: Maria Bojin și Nicolae Popa

Maestru de sunet: Florentina Herghelegiu

Inginer de sunet: Christoph Ertl

Grafica albumului: Florin Georgescu

Tiparul: Tetra Design srl

Redactor texte: Vlad Ghinea

Tehnoredactor: Mirel Mihălăchescu

Responsabilitatea privind conținutul materialului inclus în acest volum revine exclusiv autorilor.

© Stephan Puisse, imaginile eticheta vinil Gramophon și programul înregistrărilor Reginei Elisabeta

© 2022, Editura UNMB

Str. Știrbei Vodă nr. 33, 010102 București, România

Email: edituraunmb@unmb.ro

www.unmb.ro | www.edituraunmb.ro

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

Table of contents

Music and Lithographies from the 19th and 20th Centuries

Introduction	5
--------------------	---

Mădălin Ghigeanu

Homage to Professor Viorel Cosma	7
--	---

Karina Şabac

The Forgotten Sound of a Century	
Elisabeth of Romania, the Queen musician	11
About the historic pianos	16
About Gert Hecher's Klavier Atelier	17
Interview with Gert Hecher	20
About Editors and Lithographs	25
About the Composers on the recorded CD	29
Maps - Addresses of the editors and music shops	36

Maria-Camelia Ene

Modernity and Elegance in the Nineteenth-century Romanian Space	
Characteristics of the Romanian artistic ambiance in the nineteenth century	47
Style and Fashion in the nineteenth century	50
Aspects of mundane life	55
Queen Elisabeta of Romania and fashion	59
Marie - The Queen of Elegance of her time	63

Narcis Dorin Ion

Queen Marie of Romania and Her Passion for Music	73
--	----

Cuprins

Muzici și litografii din secolele XIX-XX

Preambul	82
----------------	----

Mădălin Ghigeanu

Omagiu profesorului Viorel Cosma	85
--	----

Karina Șabac

Sunetul uitat al unui secol	
Elisabeta a României, Regina muziciană	87
Despre pianele istorice	91
Despre atelierul lui Gert Hecher	92
Interviu Gert Hecher	94
Despre editori și litografi	97

Maria-Camelia Ene

Modernitate și eleganță în spațiul românesc, secolul XIX	
Caracteristici ale ambiantei artistice românești în secolul al XIX-lea	103
Stil și modă în secolul al XIX-lea	106
Aspecte ale vieții mondene	111
Regina Elisabeta a României și moda	113
Maria, Regina eleganței vremurilor sale	117

Narcis Dorin Ion

Muzica - o pasiune a reginei Maria	125
--	-----

Hărți adrese de editori și magazine de note muzicale	131
--	-----

Music and Lithographies from the 19th and 20th Centuries

Introduction

In recent years three important projects were carried out in Bucharest and Sinaia focusing on musics, instruments, composers, and scores from the 19th century.

In 2018, the Cotroceni Museum in Bucharest hosted the project “Royal – Chamber Music Concert with Music and Instruments from the Hohenzollerns’ Time”, co-financed by the Administration of the National Cultural Fund, which brought to the fore musics and instruments contemporaneous with the German and Romanian House of Hohenzollern. The musicians played on period and modern instruments – oboe, viola da gamba, violin, viola, cello, fortepiano (a 1825 Stabernak from Viennese master piano builder and restorer Gert Hecher’s workshop, on loan from the “Gheorghe Dima” Academy of Music in Cluj), and piano.

In 2021, at Peleş Castle, for King Michael’s 100th birth anniversary and on the occasion of the opening of the Architects’ Gallery at Şipot Villa, with the support of the partnership between the National University of Music Bucharest (UNMB) and the Association for the Peleş Castle Cultural Heritage (APRP), another chamber music recital took place, with works by contemporaries of Queen Elisabeth of Romania, at the end of the 19th century. Repeated several days later in Bucharest, at Suţu Palace and at the former residence of renowned Romanian pianist Aurelia Cionca, it was performed by Arias Duo, composed of Raul Teo Arias, section leader violin of the Bamberger Symphoniker and pianist Karina Şabac, the events’ initiator and artistic director.

The idea to introduce in 2022 a project based on unknown scores from the 19th century was born out of Karina Şabac’s discovery of a number of papers and scores during her PhD research at the Centre for Nineteenth Century Music Studies (CSMSN) of the UNMB under the tutelage of Professor Nicolae Gheorghişă. CSMSN thus runs, from July through November of this year, the project “Musics and Lithographs from the 19th and 20th Centuries”. The scores – among them, some works for piano dedicated to the Romanian Royal Family by famous composers such as Iosif Ivanovici, Johann Strauss II or Ignaz Friedman, will have their historical and artistic value restored to them via the bilingual album comprising expositional studies and pictures of lithographs and the accompanying CD with their world premiere recordings on a Streicher piano from 1870 in the Vienna studio of Gert Hecher’s workshop and on a Steinway Spirio from 2018 at the UNMB. The rare scores with period lithographs will be displayed at Pelişor Castle in an exhibition whose inauguration on September 17, 2022 will be followed by a chamber music concert with internationally successful UNMB graduates in the Pelişor Music Room. Part of the pieces were selected and arranged for chamber ensemble by young composer Andrei Petrache, involved in many musical projects (of which he is occasionally the initiator) and the recipient of national and international awards.

Also included in this album is a map drawn over a current plan of the city of Bucharest, in the attempt to identify/visualise some of the locations, now more than a century old, of publishers, printing presses, and “sheet music and musical instruments” shops – especially on Victoriei Avenue, as most of the scores claimed their origin from that area whose grid references were the National Theatre and the Bucharest’s most famous hotels. The map remains open to changes and to comments and is not definitive. The addresses of publishers in the 19th century no longer match the current street/street numbers, given that between 1924 and 1934 Mayor Dem I. Dobrescu’s municipal administration had begun a total remodelling of the main streets which also involved the demolition of important buildings (Victoriei Avenue is a major example thereof).

The information in this album is backed by an extensive bibliography of books and letters as well as by in-person research in the Library of the Romanian Academy, the Library of the

Bucharest Municipality Museum and in libraries across Europe that prove a strong connection with Romania on this subject, such as Herzogin Anna Amalia Bibliothek in Weimar, Deutsche Nationalbibliothek in Leipzig or the greatest music archive in Austria, Österreichische Nationalbibliothek Musiksammlung. An essential source of information was one of the largest collections of piano music from the 19th century, found in the library of architect Mădălin Ghigeanu from Bucharest, who generously put them up for digitalization in the library of CSMSN, a process which started this year and which we hope will soon successfully completed. In addition to this wonderful selection of scores, Mr Ghigeanu, partner of the project, also penned an homage-article to his mentor, musicologist and professor Viorel Cosma. The scores and images here presented are the result of a collaborative effort between composers, editors, lithographers, performers, and the complex study by Maria-Camelia Ene, PhD helps towards an in-depth exploration of the moment and the motivation which led to their creation. Historian, author of an impressive list of books and publications, department manager with the Bucharest Municipality Museum (partner of the project) and 18th and 19th century costume and clothing accessories expert, she participates in the album with a detailed analysis of, and erudite comments on, the fashion of the time. Thirty-three panels will show, in the Peleş Castle exhibition, pictures of the most interesting score lithographs. Among them, pictures of King Ferdinand's and Queen Marie's attending an important horticultural exhibition in Carol Park, offered by Professor Florin Stănică, Prorector of University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine of Bucharest (partner of the project).

Narcis Dorin Ion, PhD, manager of the Romania's largest museal complex, Peleş Castle (partner of the project), recipient of the Prize of the Romanian Academy and of accolades awarded by specialized foundations, with a PhD in 19th century history, he has generously joined the project with an article on Queen Marie's passion for music. On the album's cover, you can see one of the wonderful vintage photos offered by Peleş Castle, which shows the Castle's Chamber Music Room.

An essential connection with the Royal Heritage and the history of the Royal House of Romania was established due to the partnership with the Association for the Royal Heritage Peleş, which started in 2020.

Viennese master piano builder and restorer Gert Hecher's interview and the recordings on this CD will facilitate the access to the views that a creator and restorer of period instruments, as well as a professional pianist, have on these instruments' importance in performing 19th century musics. Mr Hecher himself is a renowned pianist with an extensive discography, and if he is not touring accompanied by one of his favourite instruments, it is only because of his dedication to his work as a restorer of historic pianos, of which he owns a most remarkable collection.

Karina Şabac's article presents both general and detailed aspects on the rediscovered scores and their composers, on Queen Elisabeth of Romania, the "musician-queen" whose destiny was inextricably linked to music, on the pivotal force that she represented for the Romanian music field which she did everything in her power to support, on Leipzig lithograph masters and their collaboration with Bucharest publishers, on the solid professional connections between Bucharest, Vienna, Leipzig and the rest of the world (such a wide network also explains the works' eclectic style), on the influences that would, with the institution of the monarchy and of the Royal House of Romania, set off the country's modernisation and its cultural, economic, and diplomatic shift towards the West. The project is an attempt to rediscover an era, often forgotten, with an essential role in ensuring continuity of local cultural production, in the emergence of nationalism in music, fine arts and theatre and in the creation of a system in which cultural peaks were born that would reinstate Romanian culture worldwide. The architects, educators, painters, musicians, actors, bankers, investors, shopkeepers, workers of the time did their duty, leaving behind rich biographies and houses with histories and heavily influencing the arts, sciences, and culture.

The project team would like to thank the following collaborators, without whom this album would not have been possible: Gert Hecher, Raul Teo Arias, Stephan Puille, Cornelia and Peter von Bismarck, Corina and Sorin Popa, Luminița Şerbănescu, Walter Feldmann, Loredana Baltazar, Iulia Țurcanu, Vlad Dumitrescu, Deutsche National Bibliothek, Amalien Bibliothek - Klassik Stiftung Weimar, Goethe Schiller Archiv Weimar, Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Muzeului Municipiului București, <https://bucurestiivechisinoi.ro/> site, Iby-Jolande Varga, Stephan Puille, Călin Şabac.

English version: Maria Monica Bojin

Muzici și litografii din secolele XIX-XX

Preambul

În ultimii ani au fost realizate în București și Sinaia trei proiecte importante despre muzici, instrumente, compozitori și partituri din secolul XIX.

În 2018, la Muzeul Cotroceni din București a avut loc proiectul „Royal - Concert cameral cu muzică și instrumente din vremea familiei de Hohenzollern” cofinanțat de AFCN, care a prezentat și pus în valoare muzici și instrumente din vremea familiilor de Hohenzollern din Germania și România. Piesele au fost interpretate pe instrumente istorice și contemporane - oboi, viola da gamba, vioară, violă, violoncel și pe un fortepian alături de pian modern. Forte pianul Stabernak din 1825 a fost oferit pentru concert de Academia de Muzică Gheorghe Dima din Cluj și provenea din atelierul maestrului constructor de pian istorice Gert Hecher din Viena.

În 2021, la Peleş, cu ocazia celebrării centenarului nașterii Regelui Mihai și a vernisajului Galeriei Arhitecților la Vila Șipot, cu sprijinul parteneriatului existent din 2020 între Universitatea Națională de Muzică din București (UNMB) și Asociația pentru Patrimoniul Cultural Peleş (APRP) a fost prezentat la castel un program cameral al formației „Arias Duo” cu piese scrise de compozitori români contemporani cu Regina Elisabeta, la sfârșit de secol XIX. Concertul a fost reluat după câteva zile la București, la Palatul Suțu și la casa Aureliei Cionca; au interpretat Raul Teo Arias, șeful partidei de vioară al orchestrei simfonice din Bamberg și pianista Karina Șabac, inițiator și director artistic al evenimentelor menționate.

Ideea de a realiza în 2022 un proiect bazat pe partituri inedite din secolul XIX a venit în urma descoperirii unor documente și partituri de către Karina Șabac, în cadrul cercetărilor doctorale de la UNMB și al său Centru de Studii asupra Muzicilor Secolului XIX (CSMSN), avându-l pe profesorul Nicolae Gheorghiuță ca îndrumător de doctorat. CSMSN este și gazda derulării proiectului AFCN, „Muzici și litografii din secolele XIX-XX” (iulie-noiembrie 2022). Partiturilor descoperite (printre care se află și piese de pian dedicate Familiei regale a României de către compozitori celebri precum Iosif Ivanovici, Johann Strauss II sau Ignaz Friedman) le este redată valoarea istorică și artistică printr-un album bilingv cu studii explicative și imagini cu litografii. Albumului i-a fost atașat un CD cu piese înregistrate pentru prima dată pe un pian Streicher 1870 în studioul din Viena al celebrului atelier Gert Hecher, și în București, în studioul UNMB, pe un pian Steinway Spirio 2018. Partiturile rare cu litografii de epocă vor face subiectul unei expoziții la Castelul Peleşor. Vernisajul expoziției din 17 septembrie 2022 va fi urmat de concertul cameral din Sala de Muzică a Castelului Peleş. Artiștii interpreți sunt absolvenți ai UNMB cu succese remarcabile pe scenele lumii. Tânărul compozitor Andrei Petrache, activ în multe proiecte muzicale și creator al unor frumoase proiecte și compoziții premiate național și internațional a ales câteva dintre piesele de pian, pe care le va rearanja pentru concertul cameral din proiect. Toate aceste evenimente sunt un omagiu adus sărbătoririi a 100 de ani de la încoronarea de la Alba Iulia a Regelui Ferdinand I și a Reginei Maria.

De asemenea, în acest album este inclusă și o hartă construită pe un plan actual al Bucureștiului, în încercarea de a localiza/vizualiza o parte din adresele de acum mai bine de 100 de ani ale editurilor, tipografiilor și magazinelor de „Note și instrumente muzicale” mai ales pe Calea Victoriei, majoritatea partiturilor menționându-le ca provenind din această zonă, care avea, la acea vreme Teatrul Național și principalele hoteluri bucureștene ca reper orientativ. Harta rămâne deschisă pentru completări și nu este una definitivă. Adresele editurilor din secolul XIX nu mai corespund adeseori nici cu numerele și nici cu numele străzilor, știut fiind că în anii 1924-1934 administrația

municipală a primarului Dem. I. Dobrescu demarase o deplină reconstruire a principalelor străzi, cu implicații în proiecte de demolare a unor imobile importante (Calea Victoriei este un exemplu major).

Materialul pentru acest album a fost documentat și cercetat în diverse publicații (cărți, reviste muzicale, scrisori), în diferite alte fonduri aflate în Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Muzeului Municipiului București, în diferite alte biblioteci din Europa, care găzduiesc dovezi de legături puternice cu România pe acest subiect. Iată câteva astfel de biblioteci din străinătate: Anna Amalia Bibliothek din Weimar, Deutsche Nationalbibliothek din Leipzig sau cea mai mare arhivă de muzică din Austria, Österreichische Nationalbibliothek Musiksammlung.

O sursă esențială de informații pentru proiect a fost una din cele mai mari colecții de partituri de pian de secol XIX, provenite din biblioteca arhitectului Mădălin Ghigeanu din București, care le-a oferit cu multă generozitate pentru a fi arhivate digital în biblioteca CSMSN, proces care a început anul acesta și sperăm să se încheie într-un viitor apropiat.

Pentru a putea pătrunde mai profund în momentul și motivațiile care au dus la crearea partiturilor și imaginilor, dr. Maria-Camelia Ene a realizat un studiu complex cuprins într-un articol. Istoric, autor a unei liste impresionante de cărți și publicații, șef de birou la Muzeul Municipiului București (instituție parteneră în proiect) și expert în costum și accesorii vestimentare din secolele XVIII-XX, domnia sa participă la acest album cu o analiză detaliată istoric și cu comentarii erudite asupra vestimentației personajelor și a epocii respective.

Treizeci și trei de panouri vor înfățișa în expoziția de la Castelul Peleşor fotografiile ale celor mai interesante litografii de partituri. Printre ele vor fi și fotografiile ale participării Regelui Ferdinand și Reginei Maria la o importantă expoziție horticolă din Parcul Carol, oferite de profesorul Florin Stănică, prorector la Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București (instituție de asemenea parteneră în proiect).

Doctor în istorie cu o teză dedicată elitelor și arhitecturii rezidențiale în secolul al XIX-lea, Narcis Dorin Ion, managerul celui mai mare complex muzeal dedicat istoriei Familiei regale române – Muzeul Național Peleş, care administrează Castelele Peleş și Peleşor din Sinaia –, autor a numeroase lucrări premiate de Academia Română, distins cu premii ale unor fundații de specialitate, s-a alăturat cu generozitate proiectului cu un articol despre pasiunea Reginei Maria pentru muzică. Una dintre excelențele fotografiile de epocă oferite de Muzeul Național Peleş (instituție parteneră în proiect) este folosită ca fundal pentru coperta albumului, fotografie reprezentând Sala mică de muzică a Castelului Peleş.

O legătură esențială cu patrimoniul regal și istoria Casei Regale a României a fost realizată grație parteneriatului cu Asociația pentru Patrimoniul Regal Peleş, partener cu Universitatea de Muzică și al Centru de cercetare din anul 2020.

Arhitectul Mădălin Ghigeanu, de asemenea partener în proiect, a oferit albumului de față, pe lângă minunata alegere de partituri un articol-omagiu mentorului domniei sale, muzicologul și profesorul Viorel Cosma.

Interviul cu maestrul constructor de pian Gert Hecher și înregistrarea de pe CD vor oferi o imagine vie, din punctul de vedere al pianistului concertist, al restauratorului și al creatorului de instrumente istorice, despre esența și importanța acestor instrumente pentru interpretarea muzicilor din secolul al XIX-lea. Gert Hecher însuși este un pianist concertist cu o discografie bogată, care, dacă nu ar fi avut una din cele mai impresionante colecții de pian istorice din Viena unde lucrează la restaurarea lor, ar fi fost probabil plecat mereu în turnee de concerte cu unul din pianele lui preferate.

Articolul Karinei Şabac din acest album tratează aspecte de detaliu și de fond oferite de partiturile redescoperite: despre compozitorii pieselor muzicale, despre Regina Elisabeta și destinul ei inseparabil legat de muzică, despre forța centrală pe care suverana a reprezentat-o pentru întreaga mișcare muzicală din România pe care a susținut-o din toate puterile, despre maestrul litograf din Leipzig care colaborau cu editorii din București și despre legăturile profesionale puternice între București, Viena, Leipzig și restul lumii, lucru care explică stilul eclectic al compozițiilor, aspectul și influențele care, odată cu instaurarea monarhiei și cu înființarea Casei Regale a României, aveau să declanșeze modernizarea și schimbarea balanței culturale, economice și diplomatice a țării către Occident.

Proiectul este o încercare de redescoperirea unei epoci adeseori uitate de istorie, care a avut un rol esențial în asigurarea unei continuități în creațiile culturale, în apariția școlilor naționale

de muzică, arte frumoase și teatru și crearea unui sistem care nu va întârzia să producă vârfurile ce vor reintegra cultura românească în cea universală. Arhitecții, educatorii, pictorii, muzicienii, actorii, bancherii, investitorii, comercianții, muncitorii acelor vremi și-au făcut datoria și au lăsat în urma lor case cu istorii, biografii bogate, influențând major artele, științele și cultură autohtonă.

Echipa proiectului dorește să le mulțumească următorilor colaboratori, fără de care nu ar fi fost posibilă realizarea acestui album: Gert Hecher, Raul Teo Arias, Stephan Puille, Cornelia și Peter von Bismarck, Corina and Sorin Popa, Luminița Șerbănescu, Walter Feldmann, Loredana Baltazar, Iulia Țurcanu, Vlad Dumitrescu, Deutsche National Bibliothek, Klassik Stiftung Weimar, Goethe Schiller Archiv Weimar, Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Muzeului Municipiului București, site-ul <https://bucurestivechisinoi.ro/>, Iby-Jolande Varga, Stephan Puille, Călin Șabac.